

venvietēs piliakalnīo papēdēsē.

II a. – Atsirado kovos peilīai, skydai, pentinai, dalgjai, pļautuvai. Graikō mokslinīkas Klaudijus Ptolemējus pamini galindus ir sūduvius (sudinus).

150–250 m. – Baltai pradēda naudoti geļēpinā noragā (rastas Āveicarijōs pilkapiuose, Suvalkai, Lenkija).

II–III a. (amļiō sandūra) – Pardētas gaminti plienas. Pūdyminēs ģemdirbystēs pradēja.

III AMPIUS

III a. – Paplīnta sidabrinīai papuođalai, geriamieji ragai.

~ 260 m. – Atsirado kario aprangos atributas – perpetē.

IV AMPIUS

300–400 m. – Pradedamos naudoti avīkīrpēs ģirklē.

V AMPIUS

V a. pr. – Ālvarīnīo papuođalō gamybojē naudojamas vietīnio darbo mēlynas stīklas.

V a. I p. – Atsirado dvīađmenīai ir vīnađmenīai kalavījai, siauraađmenīai pentīnai kovos kīrīvai.

V a. – Lietuvos ģemdirbīai pradēda naudoti geļēpinā kaplā.

VI AMPIUS

V–VI a. – Ūkio vīnetu pradētas laikyti īđ ģimīnēs bendruomenēs atīradusi ģeima. – Tokiō ģeimō nariāi sudarē lauko bendruomenēs.

V–VI a. – Lietuvojē pradēda plīstī antrojī mirusīoļō deģinīmo paproēiō banga.

V–XIII a. – Rytō Lietuvojē vīraujā pilkapiāi.

475–525 m. – Lietuvos terītorījojē ģmē formuotis etnīnai vīenētai – kurđīai, ģemaiēai, ģiemģalīai, sēlai, skalvīai, aukđtaiēlai, lietuvīai, jotvīngīai (sūduvīai).

V–VI a. – (amļiō sandūra) Rentīnīnēs statybos Lietuvojē pradēja.

475–550 m. – Rytīnējē Lietuvos dalyjē susīformavo Rytō Lietuvos pilkapiō kultūra – lietuvīo protēvīai.

500–600 m. – Brutenis ir Vaidevutis (Videvutis) Prūsuoosē sudarē pirmajā teisynā – reformavo pagoniđkājā religijā ir jā susīstemīno.

VI a. – Lietuvojē atīradō platīejī kovos peilīaikalavījai, balnas, geļēpinēs balnakīlpēs.

525 m. – Pas ostģotō valdovā Teodorīkā ī Romā ar Ravenā atvīksta aīsēiō.

Veliuonos piliakalnīo kompleksas. Danutēs Mukīenēs nuotrauka

VI a. pab. – Lietuvojē atīradō vīnađmenīo kalavījō.

VII AMPIUS

650–800 m. – Rytīnējē Baltījōs jūros pakrantējē ģmē kurtis Skandīnavījōs kolonīstai (vīkingai).

VIII AMPIUS

750–1000 m. – Lietuvojē vīetojē ģidīnio atīradō akmenīnē krosnis.

VIII–IX a. – (amļiō sandūra) – Lietuvojē pradēda plīstī āvairīo formō vēlyvosios pasagīnēs sēģēs.

IX AMPIUS

853 m. – Vyko kurđiō karas su ģvedais, ģvedai ūpģuolē Gruobīnīā ir Lietuvos pilā Apuolējē. Apuolē – pirmōjī istorīnīuose đaltīnīuose minīma Lietuvos vīetovē.

890–893 m. – Anglījōs karalīus Alfredas Didysis ī Orozījāus kronīkos vertīmā āterpē Vulfstano kelīonēs (tarp 870–890 m.) pasakojīmā apie prūsō laidoģimo paproēius.

897 m. – Prūsuoosē buvo nuģudytas pirmasis krikđēionīo mīsonīerīus Vaitīekus (vēlīau paskelbtas ģv. Adalbertu).

IX–X a. – Rentīnīnīams sīenoģams suverti Lietuvojē buvo pradēti naudoti „ģvīlīai“. Atīradō sūremīamō gegnīo stogō konstrukcija. – Lietuvojē pradēdamos naudoti svarstyklēs.

IX–XI a. – Lietuvos kalvīai kalavījō ir ietģalīo gamybai ģmē naudoti damaskīnā plīenā.

X AMPIUS

~ X a. – Lietuvojē buvo pradētas naudoti ģiedģiamasis ratas.

~ X a. – Lietuvojē buvo pradētas naudoti plāģīaađmenīs kīrīs.

XI a. – Lietuvojē atīradō pīnīģinēs sīstemos ūģuomazģa – Lietuvīoģi ilgīejī (sidabrinīai ilgīejī).

XI a. – Lietuvos artojai ģmē naudoti geļēpinā ģagrā.

XI AMPIUS

1009 m. – Pirmā kartā istorīnīuose đaltīnīuose – Kvedlīnģurģo analuose – pamīnētas Lietuvos vardas.

1040 m. – Pirmīejī rusō rađytīnai duomenys apie lietuvīus („Jaroslavas ģyģiavo pīrēđ Lietuvā“).

1040 m. – Jaroslavas lđmīntīngasis ūģģuolē Lietuvā.

1096–1270 m. – Kryģīaus ģyģīai.

XII AMPIUS

1154 m. – Arabō ģeografas Idrīsīs knyģojē „Pasaulīo klīmato aprađymas“ pamīni ir Baltījōs đalīo mīestus.

(Nukelta ī 6 p.)

Lietuvos Didžioji kunigaikštystė XIII–XIV amžiuje. Pėmėlapis iė RKIC archyvo

Kernavė. Nuotrauka iš RKIC archyvo

(Atkelta iš 5 p.)

XI–XII a. – Lietuvos ūkininkai pradeda naudoti dvilaukė ir trilaukė sėjomainą.

XI–XII a. – Atsirado sukamosios girnos. Ūkiuose buvo pradėti laikyti naminiai paukščiai – vištos, antys.

XI–XII a. – Kalvystė atsiskyrė nuo kitų amatų.

XII a. – Pradėta naudoti įagrė, kuri ne tik pureną dirvą, bet ir apversdavo velėną.

XIII AMPIUS

1201 m. – Dauguvos upės pietuose vokiečių riteriai ėkūrė Rygos miestą.

1202 m. – Įsteigtas Kristaus riterių brolijos (Kalavijuočių) ordinas.

1219 m. – 21 Lietuvos ir baltijos kunigaikštis sudarė sutartį su Haliėvoluinės kunigaikštyste. Mindaugas minimas tarp vyresniųjų kunigaikčių. Iš šios sutarties matyti, kad baltijos stipriausi kunigaikščiai buvo Gedvilas ir Vyktintas, savo valdas turėję vakarinėje arba pietinėje baltijos dalyje.

1226 m. – Kulmo žemėje (Prūsija) buvo pradėtas formuoti Kryviuočių ordinas.

1228 m. – Kryviuočių ordinas ėsikūrė Pabaltijyje.

1230 m. – Popiepius Grigalius IX patvirtino Ėvė. Mergelės Marijos ordino (Vokiečių ordino) perkėlimą į Pabaltiją.

Popiepius Grigalius IX bule paskelbtas pirmasis kryviaus žygis prieš lietuvius.

1236–1263 m. – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Mindaugo valdymo laikotarpis.

1236 m. – Ėvyko Saulės mušis.

1236 m. – Prie Ėiaulio (Saulė) ėvyko Saulės mušis, kuriame baltiečiai (spėjama, kad jiems vadovavo baltiečių kunigaikštis Vyktintas) ėveikė Kalavijuočių ordiną. Po šio mušio praėjus aštuoneriems mėnesiams ėvyko kalavijuočių ir kryviuočių politinis susijungimas. Teritorinį susijungimą Ordinas tikėjosi ėvykdyti per baltiečių žemę. Baltiečių sėkmė Saulės mušyje daugiausia lėmė

tai, kad tuo metu ėiaurės ir vakarų baltiečiai palaikė glaudžius ryšius ir vieni kitiems padėjo. Toks jų bendradarbiavimas pastebimas ir kovose prieš Mindaugą.

1248–1252 m. – Lietuvoje vykstant višaus karui, baltija suskilo į dvi stovyklas. Vykinto pusėje prieš Mindaugą kovėsi tik vakarų baltiečiai. Šis karas padarė didelę ėtaką baltiečių kunigaikščiams, nes vėliau ėie kunigaikščiai vis rečiau bėminiškai oficialiuose raštuose, o ėškyla didžiūnai.

1251 m. – Pakrikdytas Lietuvos kunigaikštis Mindaugas.

1252 m. – Ėkurta Klaipėda.

1253 m. – Atsinaujino baltiečių kovos su Livonijos ordinu.

1253 m. liepos 6 d. – Lietuvos valstybės ėkūrimo diena – Lietuvos didysis kunigaikštis Mindaugas karūnuotas Lietuvos karaliumi.

1253–1254 m. – Mindaugo kariuomenė kovoja su totoriais.

1254 m. rugsėjo 3 d. – Ėkurta Lietuvos baltijinė provincija. Lietuvos vyskupu ėventintas kunigas Kristijonas, tiesiogiai pavaldus popiepiui.

1255 m. kovo 6 d. – Popiepius patvirtino Mindaugo ŗpkariautus Rusijos plotus.

1255 m. – Baltiečiai jungtinio žygio vadu ėšsirinko kunigaikštį Alminą. Šioje suėigoje jis suformulavo visą politinę programą, kurioje buvo numatyti ne tik konkretūs baltiečių veiksmai, bet ir tolimesni šio veiksmo tikslai.

1260 m. liepos 13 d. – Ėvyko Durbės mušis. Po šio pralaimėto mušio Kryviuočių ordinas ilgainiū nebekėlė grėsmės Lietuvai.

1260–1274 m. – Vykė Didysis prūsų sukilimas. Prūsai, vadovaujami Herkaus Manto kovojo prieš Kryviuočių ordiną.

1261 m. vasaros pabaiga – 1261 m. rudens pradžia – baltiečiai pripažino Mindaugo valdžią.

1261 m. – Mindaugas pradėjo karą prieš Livoniją.

1263 m. rugsėjo 12 d. – Agluonoje buvo

nubudytas Mindaugas ir du jo sūnūs. Lietuva tapo Lietuvos Didžioja Kunigaikštyste (LDK).

1263–1795 m. – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės gyvavimo metai.

1264–1267 m. – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vaišelgos (Vaišvilko) valdymo laikotarpis.

1267–1269 m. – Ėvarno valdymo laikotarpis.

1267 m. – Galutinai pavergiami kurčiai.

1269–1282 m. – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Traidenio valdymo laikotarpis.

1270 m. vasario 16 d. – Ėvyko Karusės ledo mušis. Jo metu lietuviai XIII a. – pasiekė trečią iš svarbiausių savo pergalio prieš Livoniją.

1274 m. balandžio mėn. – 1270 m. – Vykė Lietuvos karas su jungtinėmis Haliėvoluinės žėgomis. Jo metu buvo magistras ir 71 Vokiečių ordino riteris.

1279 m. kovo 5 d. – Vykė Ąđeradės mušis su Livonijos Ordinu.

Ąpie 1282–1285 m. – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Daumanto valdymo metai.

1282 m. – Kryviuočių ordinas priešė prie Nemuno ir pradėjo pulsti Lietuvą.

1284 m. – Lietuviai ŗpuolė Lenkiją.

1285–1292 m. – Lietuvą valdė Lietuvos didysis kunigaikštis Pukuveras-Butvydas (Butigeidžio brolis) kartu su broliu Pukuveru-Butvydu, Vytenio ir Gedimino tėvu.

1289–1294 m. – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Pukuverio-Butvydo valdymo laikotarpis.

1295 m. – Prasidėjo nauja kryviuočių puolimo banga iš pieto ir vakarų.

1295 m. – (1259 m.), 1315 m. – (1316 m.) Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytenio (Pukuvero-Butvydo sūnus) valdymo laikotarpis.

1298 m. kovo mėn. – Sudaryta Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytenio sutartis su Rygos miestu bendrai kovai su Ordinu.

1298 m. – Lietuvos žygis į Livoniją.

1298 m. – Vytenio sąjunga su Rygos arkivyskupu.

XIII–XIV a. Lietuvos sostinė, svarbiausias miestas buvo Kernavė.

XIV AMPIUS

1305 m. – Istoriniuose ėaltiniuose pirmą kartą paminėta Gedimino pilis (dabartinis Kvėdarnos piliakalnis).

1307 m. – Lietuvos didysis kunigaikštis Vytenis prie LDK prijungė Polocką bei Polocko

(Nukelta iš 8 p.)